

CÂTEVA CONSIDERAȚII METODOLOGICE PRIVIND EVALUAREA PSIHOLIGICĂ CU MIJLOACE APARATIVE

În cadrul diferitelor metode și mijloace de evaluare psihologică, **examinarea cu aparatura electronică specializată constituie o metodă distinctă, de sine stătătoare**, drept care trebuie tratată ca atare și nu ca alternativă la alte metode de examinare.

Enumerăm în cele ce urmează câteva caracteristici distincte, specifice evaluării cu mijloace aparative, care o deosebesc de alte metode de examinare.

Precizăm că mijloacele aparative ale căror caracteristici specifice le analizăm mai jos se referă la aparatura electronică pentru testări psihologice construită de unicul producător din Europa, de firma Structura din Budapesta.

Fidelitatea și validitatea testelor efectuate cu ajutorul aparatelor electronice de testări psihologice sunt foarte ridicate.

Aceste aparate sunt **instrumente de măsură specializate**. Această însușire le conferă capacitatea de a realiza evaluări de fidelitate și validitate maximă, bazate pe caracteristicile de:

- **concepție** (sunt proiectate pentru măsurarea elementelor psiho-fiziologice cuantificabile)
- **construcție** (toate componentele sunt piese standardizate sau piese speciale cu standarde de întreprindere)
- **funcționare** (soft-urile specifice de evaluare automată)

Pentru o mai bună apreciere a importanței acestor caracteristici specifice ale instrumentelor de măsură specializate, evidențiem spre exemplificare neajunsurile utilizării unor instrumente de testare nespecializate, cum ar fi computerele, la anumite determinări psiho-fiziologice.

Astfel, la testele de reactivitate derulate pe un computer, vom putea constata existența unor factori cu influențe majore asupra fidelității și validității rezultatelor după cum urmează:

- **timpii de reacție** vor fi influențați de inerția diferită a tastaturii utilizate
- **percepția** stimulului luminos va fi influențată de timpul de răspuns sau de remanența luminozității ecranului, care diferă funcție de monitorul folosit
- **programele de testare** însăși, rulează diferit funcție de hardul și de sistemul de operare instalat

Aria de cuprindere a investigațiilor psihologice aparative este suficient de largă încât să poată acoperi integral cerințele de evaluare.

Utilizarea unui set intercorelat de aparate, antrenează toate procesele psihice implicate, le înregistrează simultan și **realizează un portret psiho-aptitudinal complet**.

În același timp, coroborarea cu rezultatele obținute prin alte mijloace de testare, este utilă întrucât permite verificarea concluziilor examinării.

Unicitatea investigațiilor efectuate cu aparatele electronice de examinare psihologică constituie principalul element pe care dorim să-l învederăm.

Toate aparatele sunt proiectate să efectueze **determinări ce pot fi obținute exclusiv cu aceste mijloace, drept care ele nu pot fi înlocuite cu alte instrumente de investigație.**

Redăm mai jos, cu titlu de exemplu, câteva dintre investigațiile realizabile cu ajutorul acestor aparate:

- **Tremometrul** înregistrează cu ajutorul unui senzor piezoelectric tremorul mâinii. El este instrument foarte util în măsurarea gradului de oboseală după desfășurarea anumitor activități, dar poate fi utilizat și la depistarea etilicilor și a persoanele cu adicție la droguri.
- **Stabilometrul** testează simțul echilibrului și abilitatea menținerii poziției ortostatice. El este singurul instrument care permite aceste determinări, fiind de neînlocuit în avizările pentru lucrul la înălțime, sau pentru locuri de muncă unde există excavații, cavități, schele, zone alunecoase, ș.a. De asemenea, aparatul poate furniza indicii privind existența unor probleme neuro-psihice la toate persoanele testate.
- **Testerul de dexteritate manuală**, testează capacitatea coordonării manuale cu control vizual, precum și precizia, viteza și finețea mișcărilor mâinilor. Este aparatul de bază în cadrul testărilor psihoaptitudinale, în domeniul industrial, rutier și alte domenii care necesită o activitate precisă și coordonată a mâinilor.
- **Tahistoscopul** emite stimuli luminoși tip „flash” cu timpi de expunere ce pot coborâ până la 0,001 secunde, inimitabili pe monitoarele cu tuburi catodice sau cu cristale lichide. Aparatul examinează capacitatea de localizare în spațiu, volumul atenției, percepția vizuală, memorarea și identificarea spațială, capacitatea de învățare și eficiența intelectuală. Tahistoscopul se recomandă pentru testarea unor categorii profesionale în a căror psihogramă se regăsesc funcțiile enumerate mai sus, precum și a tuturor conducătorilor de vehicule.
- **Simulatorul de conducere special SX** este un aparat complex, un laborator în sine, destinat evaluării psihoaptitudinale a profesioniștilor din transporturi, prin trei procedee diferite de examinare, ce cuprind la rândul lor numeroase programe de testare de complexități diferite, după cum urmează:
 1. Testarea capacității de urmărire a unui traseu înregistrează 24 de parametrii privind capacitatea de conducere a unui autovehicol. Reacțiile subiectului la solicitările programului se materializează în abiltatea manevrării volanului, accelerației și frânei.
 2. Testarea coordonării senzo-motorie permite identificarea particularităților individuale ale funcțiilor senzo-motorii prin expunerea de stimuli simultani, ce diferă funcție de poziție, culoare și formă și înregistrarea reacțiilor simultane executate cu ajutorul volanului, a manetei și a pedalelor. Prin analiza comparată a rezultatelor diferitelor nivele de dificultate, se pot extrapola performanțele posibile în cazul unor situații complexe.
 3. Testarea percepției vitezei, distanței și timpului oferă date (prin cele 30 de programe la care subiectul reacționează prin pedale, manetă și buton) despre percepția mișcării (apropiere, îndepărtare), a vitezei, distanței și a timpului.

Durata examinării este un element definitoriu și un atu al aparatelor electronice pentru testări psihologice.

Majoritatea aparatelor necesită un timp redus de cca. 5 min./subiect pentru o examinare. În acest interval sunt incluși timpii de instruire, examinare și evaluare. Excepție fac aparatele care examinează rezistența la monotonie sau stabilitatea atenției.

Costul redus al unei examinări, constituie la rândul său un element de luat în calcul în opțiunea pentru utilizarea unor astfel de mijloace de testare.

Deși investiția inițială în aparatura electronică de testări psihologice este relativ ridicată, costurile de examinare per candidat sunt reduse, după cum rezultă din calculul exemplificativ de mai jos.

Având în vedere perioada de amortizare de 5 ani și considerând un număr de 1.000 examinări pe an, costul unitar mediu s-ar situa la **4 lei/examinare, urmând ca după 5 ani să nu mai existe practic nici un cost.**

Fiabilitatea ridicată este o altă caracteristică a mijloacelor de examinare la care ne referim. În practica curentă a laboratoarelor care utilizează aparatura Struktura s-a dovedit că aparatele funcționează mai mult decât perioada de amortizare de 5 ani.

Un exemplu edificator este aparatura aflată în dotarea laboratorului Agenției Deva din cadrul Sucursalei de Intreținere și Servicii Energetice Banat, care este în perfectă stare de funcționare **de peste 10 ani.**

Acomodarea mai bună a subiecților - dovedită în practică - la aparatura de examinare electronică, este un alt element ce nu trebuie pierdut din vedere.

Multe persoane, mai ales din rândul celor pe care computerul îi poate inhiba, se simt mai confortabil în fața aparatelor cu butoane, manete și culori ergonomice, concepute special pentru testări psihologice.

Ușurința manipulării, designul atractiv și conținutul nou, interesant, duc la o **mai bună implicare emoțională a subiectului** în interacțiune cu sacina de lucru aparativă.

Ca o concluzie generală, putem afirma că datele înregistrate prin intermediul aparatelor electronice pentru testări psihologice, **oferă informații exclusive privind latura dinamico-energetică a personalității, fără de care orice evaluare psihopotitudinală rămâne incompletă.**

Mihail P. Pușcaș